

Fendelssohn; Fin
herubini, Haydn,
Boridin, Rossini

onikus hangv.
ammofón.

PTEMBER 20.

amofón. — 12.40:
mmofón. 17: Ro-
olvasás. — 18.45:
Grammofón. —
20: Karének. —
45: Hegedűjáték.
Hírek.

m. kir. 1. honvéd-
rának hangverse-
jövőt — induló.
al-Tanze — kerin
so és Estrella —
la c. operából. —
t a Faust c. ope-
hansonetta. Wie-
Baheó: Honvéd-
Szolimán — in-
zenekölteményből.

ó az Egyetemi
jelentés.
házikvartettjének

eny folytatása.
zés, időjárásjelen-

il egyet. m. tanár
let egészséggtana".
zés, időjárásje-

Társaság irodalmi
zés. 2. Költémé-
lemrajz.
nyű zene.

Hasek:

st Svejk
gai a nagy
ban I.

gyetlen humoros,
amely méltán so-
m halhatatlanná
közé. Három film
szült ebből a re-
Svejk, aki olyan
pölesnek is elme-
rt emberekről, in-
gy, hogy a könny
stól és nevetéstől.

5 lej
Z UJ KELET
ALYABAN

detések

bas uecai lakás tel-
stalan karban. Cim
0. Ugyanott tágas
bevehető.

ogad özvegy urinó
selőnök, vagy ta-
fürdőszobahaszná-
gele Ferdinand 55.

egy, vagy két társ
nárno vezeti és na-
iadóban.

בר

antált kifogástala-
ányos árban eladó.
ete ueca 8 Brassó.

URÁNIA

A nagy mérkőzés

XIII EVF. * SZAM 207
Cinaj—Kolozsvár, 1930
szept. 20 Szombat
5690

Az Uj Ke
és bánát

Diszter 2. II. e. 8.

Cikkeink
forrás me

Kéziratoka
és megőrzésükre sem vállalkozunk

Ramasetter Robert

BUDAPEST

TAXA POSTALA
PLATITE in NUMERA
No. 244

Ara 5 lej

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Strada Baron L. Pop (v. Brassai
ueca) 10. szám. Telefon: 9 77.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre . . . . . 1150 Lej
Félévre . . . . . 600 "
Negyedévre . . . . . 320 "
Egy hónapra . . . . . 110 "

KÜLFÖLDI

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy óra 1 dollár (vagy ennek
megfelelő pénznem).
Egy évre 10 dollár.

Hirdetések tarifa szerint
vételnek fel.

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

A tulmagas árfolyamon stabilizált lej

Argetoianu kétségtelenül ama poli-
tikusok közé tartozik, akik minden
brutalitással szótták megmondani vé-
leményüket. Ez a szókimondás nem
egyszer zajos konfliktusokba hajszolta
bele. A belpolitikai életben szinte köz-
mondásszerű az a Madgearuval tör-
tént szóváltása, amelyet Argetoianu
az egész képviselőház színe előtt egy
fölöttébb obszcén és politikusoktól
legalább is szokatlan, de annál félre-
érthetlenebb mozdulattal fejezett be.
A liberális parlamentet példánakoká-
ért egyszerűen bordélyháznak nevezte,
ami azonban nem akadályozta meg
abban, hogy alig egy év elteltével fel-
vételét kérje ugyanabba a liberális
pártba. Amíg Argetoianu az ország
határain belül engedett szabad utat
korát meghazudtolóan fiatalos tempe-
ramentumának eddig semmi baj nem
volt. Az elmúlt héten azonban a román
politikának ez a fegyvereke egy kül-
földi lap munkatársa előtt tett olyan
bijelentéseket, amelyek — bármennyi
igazság is volna bennük — igen
sok kellemetlenséget szerezhetnek en-
nek az országnak.

A romániai gazdasági válságról be-
szélve, kijelentette Argetoianu, hogy
annak a világgazdaság krízisén kívül
két speciális oka van: az agrárreform
és a stabilizáció. Az agrárreformról
semmi újat nem mondott a volt libe-
ralis földművelésügyi miniszter. A
parasztok földhöz juttatása a meg-
felelő előkészítés nélkül történt meg és
a gabonatermelés dezorganizálódott.
Ujszerűen hatott azonban az, amit
Argetoianu a stabilizációról mondott a
Deutsche Allgemeine Zeitung hasáb-
jain.

„A stabilizáció — mondotta — igen
magas árfolyamon történt és vég-
szerű műveletnek tekintették, nem
pedig a pénzügyi reorganizálás egyik
etappjának. Emiatt legfontosabb hiva-
tását: a bankjegyforgalom növelését
nem tudta betölteni és így következett
be a pénz megdrágulása s a kamatok
beteges emelkedése. Ezen az egész-
ségtelen állapoton segíteni kell.”

E lap hasábjain már több ízben al-
kalmunk volt kifejtetni azokat az oko-
kat, amelyek miatt a lej stabilizálása
nem válthatta be a hozzáfűzött remé-
nyeket. A lej árfolyamának megrog-
zítását nálunk megelőzte a gazdasági
depresszió egyik erőteljes hulláma,
amelynek szorítása egyre erősebbé vá-
lik. Ez a válság többé-kevésbé függet-
len volt a román pénznem alakulásától
és részint az esztelen adópolitika,
részint pedig a kiviteli termékek árá-
nak esökkenése s a külföldi tőke távol-
maradása, tehát a nemzetközi tőke
hiánya miatt következett be. Virág-
zóbb gazdasági feltételek mellett min-
den körülmények között növelni lehe-
tetett volna a bankjegyforgalmat a lej
stabilizálása után, az árfolyamesök-
kenés veszélyének rizikója nélkül,
mint ahogy az például Franciaország-
gal történt a frank stabilizálása után.
Nálunk azonban a stabilizálás után
ppen a lej stabilitásának megvédése
érdekében hárommilliárd lejjel esök-
kenteni kellett a bankjegyforgalmat.
Egészen bizonyos, hogy ha a lej sta-

bilizálása idejében, tehát kedvezőbb
gazdasági és pénzügyi feltételek mel-
lett következnek be, úgy a román nem-
zetgazdaság ma jóval rózsásabb viszo-
nyok között élne. Ha azonban elke-
tük a stabilizációt, ezért Argetoianu
egyedül pártvezérének, Bratianu Vin-
tilának tehet szemrehányásokat. Ő
volt az, aki nemesak hogy nem akarta
stabilizálni a lejt, de ellenkezőleg, a
prin noi insine segítségével revalorí-
zálni akarta azt. Argetoianu homlo-
egyenest ellenkező koncepció hívének
mondja magát a német lap számára
adott nyilatkozatában. Véleménye sze-
rint előbb devalorizálni kellett volna
a lejt, szabad utat engedni a bankö-
présnek s csak azután fokozatosan át-

térni pénznemünk árfolyamának meg-
rögzítésére. Ezt az álláspontot ma,
négy évvel a lej tényleges és két évvel
annak örvényes stabilizálása után ma
már csak teoretikusan lehet vitatni.
Argetoianu koncepcióját nem egy kö-
zépeurópai államban valószínűtlennek
és egészen bizonyos, hogy Németor-
szág például a márka etapokban meg-
valósított stabilizálásának köszönheti
gazdasági talpraállását a háború bor-
zalmas pusztításai után. Lehetséges,
hogy ez az operáció egészen más
irányt adott volna a román gazdasági
életnek. Ehhez azonban bátrabb pénz-
ügyminiszterre lett volna szükségünk,
mint aminő Argetoianu mai vezére,
Bratianu Vintila volt. Ma a lej törvé-

nyesen stabilizálva van egy olyan ár-
folyamon, amelyet még Bratianu Vin-
tila állapított meg s ahhoz hozzá-
nyulni az örültséggel volna egyenlő.
Most, amidőn nehézségekkel küzd és
a külföld amugy is sanda szemekkel
figyeli a román nemzetgazdaság hely-
zetét, midőn csak önesonkító költség-
vetési redukciónkkal tudjuk az állam-
háztartás egyensúlyt fenntartani —
Argetoianu kijelentése, csak arra le-
het jó, hogy a Romániával szembeni
bizalmatlanságot a külföldön növelje.
„Ezen a beteges állapoton segíteni
kell” — mondotta Argetoianu. Hogy
érti ezt Bratianu Vintila adjutánsa?
Változtassák meg a lej stabilizált ár-
folyamát!

A Simpson-jelentés kedvező a zsidó bevándorlásra?

A mai Palesztinában még 30.000 mezőgazda- sággal foglalkozó család fér el

Egy angliai jiddis lap szenzációs közlése a Simpson-jelentésről

London, szeptember 19. (Az Uj Kelet
tudósítójától). Henderson angol külügy-
miniszter a Népszövetség tanácsülésén
tudvalevőleg bejelentette, hogy az angol
kormányzat már kezei között van a Pa-
lasztinába küldött speciális megbízottjának,
Sir John Hope Simpsonnak jelen-
tése és a kormány nagy figyelmet szentel
a jelentésnek.

A Zeit nevű londoni jiddis napilap

most biztos forrásra hivatkozva beje-
lenti, hogy John Simpson jelentése igen
kedvező prognózt állít fel a zsidó be-
vándorlás számára. A lap szerint Simp-
son jelentése azt a konkluziót vonja le,
hogy Palesztinában további 30.000 me-
zőgazdasággal foglalkozó család részére
van még hely, ami természetesen azt je-
lenti, hogy egy ily megnagyobbodott
zsidó kolonizáció a kereskedelmi és

ipari foglalkozást űző zsidó városi la-
kosság szaporodására is nagy lehetősé-
geket nyújt. Simpson azt kívánja azon-
ban, hogy a bevándorlás fokozása csak
lépeszerűen történjék. A közvetlen je-
lent illetőleg ellene van egy nagyobb-
szabású zsidó bevándorlásnak.

Eddig szól a londoni jiddis lap jele-
tése, amely mindenesetre még megerő-
sítésre szorul.

A Népszövetség megkezdte a kisebbségi kérdés vitáját

A kisantant államok hallani sem akarnak a kisebbségi eljárás módosításáról

A délamerikai delegátusok nagy botrányt provokáltak a hágai döntőbírósi egyezmény tárgyalásán

Genf, szeptember 19. A népszövetségi
közgyűlés politikai főbizottsága ma kez-
di meg a kisebbségi kérdés fölötti vitát,
mely előreláthatólag Curtius, német
külügyminiszter beszédével nyílik meg.
A vitát nagy érdeklődéssel várják Genf-
ben. A kisantant külügyminiszterei már
többször tanácskoztak ebben a kérdés-
ben és hír szerint, elhatározták, hogy
semmiképpen sem egyeznek bele a ki-
sebbségi ügyekben eddig követett eljá-
rás megváltoztatásába. A németek ki-
sebbségi indítványai viszont, amint
Genfben hírlik, számíthatnak Hender-
son angol külügyminiszter támogatására.
A kulissza mögötti tárgyalások közül
tegnap különösen Curtius és Briand
hosszantartó beszélgetése tűnt föl, mely-
nek folyamán egy sajtóközlemények szer-
int, a Népszövetségnek még napirendre
tüzött kérdéseit, az európai föderá-
ciót és az általános politikai helyzetet
vitatták meg.

Genf, szeptember 19. A Népszövetség
tegnapi napja megint mozgalmasabb
volt. Sőt, ami egészen szokatlan Genf-
ben, kis viharra is sor került, asztal-
eszközpontokkal, kiabálással és „Nem
engedjük magunkat terrorizálni!” kiál-
tásokkal. A temperamentumos kiabál-
ók Dél-Amerika delegátusai voltak, kik

nyilatkozik, még nem élték magukat tel-
jesen bele a Népszövetség álmos tár-
gyalási modorába.

A hágai döntőbírósi új alapszabály
tervezetét tárgyalták. Kuba delegátusa
tiltakozott a tervezet egyik része ellen,
miközben éles szóváltásba került Politis
görög delegátussal, aki, mint ismert
nemzetközi jogász és a tervezet egyik
atyja, hevesen védte a bizottsági alap-
szabály tervezetét. A vita a két delegá-
tus között csakhamar elmérgesedett és
a többi delegátus, hogy világrészük po-
litikai súlyát kifejezzék, egyhanguan
támogatták a kubai kollégájukat. Erre
viharos jelenetek következtek. A dél-
amerikaiak az asztalt csapkodták, lár-
máztak és hangosan kiabáltak, hogy
nem hagyják magukat terrorizálni. A
nagyhatalmaok jelenlevő képviselői
igyekeztek lecsillapítani a fölzúgatott ke-
délyeket, de ez a temperamentumos dél-
amerikaiaknál nagyon nehezen ment.
Végül sikerült visszaállítani a tárgyalá-
si rendet, de az alapszabályok elfoga-
dására nem lehetett rávenni a délame-
riaiak delegátusokat, így a tervezet
nem is került tető alá.

Genf, szeptember 19. A politikai főbi-
zottság ma délelőtt megkezdte tanács-
kozásait a kisebbségi kérdésekről. A né-

met delegátus: Koch Weser volt minisz-
ter, hangsúlyozta, hogy évenként fog-
lalkozzon a népszövetségi tanács a ki-
sebbségi kérdésekkel. Hasonló szellem-
ben szólalt fel az osztrák és albán de-
gátus is. Az albán delegátus követelte,
hogy a Népszövetség föltitkarsága mel-
lett működjön egy állandó kisebbségi bi-
zottság.

Briand fontosnak tartja a kisebbségek
védelmét, de azt hiszi, hogy a Madrid-
ban hozott határozatok fölöslegessé tesz-
nek mindentféle bizottságot, annál is in-
kább, minthogy a hármas bizottság és a
tanács ellátják ezt a feladatot. Benes fö-
löslegesnek tartja a madridi szabályza-
ton való változtatást.

Apponyi Albert feltétlenül elvárja,
hogy a tanács nagy figyelemmel kísérje
a kisebbségek sorsát. A kisebbségek és
az államot alkotó nemzet közötti surló-
dási felületet leginkább ez a körülmény
tudná eliminálni. Hozzájárul, hogy a fő-
bizottság vegye tudomásul a föltitkarság
nak a kisebbségre vonatkozó jelentéseit,
de ez nem jelenti azt, hogy nem táplál-
na a kisebbségi jogok érvényesítése kör-
ül nagyobb igényeket. A tanács felada-
ta garantálni a kisebbségek jogait biz-
tosító pontoknak végrehajtását.

**Gafencu államtitkár expo-
zéja az antiszemitizmusról**

**„Nem brutális intézkedésekkel, hanem szép
szóval kell hatni a diákokra“** **A kormány nem tá-
mogatja az antisze-
mitizmust és nem fog engedni rendbontást**

**„Amikor megszűnik a gazdasági válság
megszűnik az antiszemita agitáció is“**

Bucuresti—Bukarest, szeptember 19. (Az Uj Kelet tudósítójától). Grigore Gafencu miniszterelnökségi államtitkár hosszú audiencián fogadta dr. Mibashant, a Jüdische Telegraphen Agentur (ITA) romániai főszerkesztőjét és nyilatkozott előtte a romániai antiszemita mozgalomról, valamint annak okairól. Gafencu mindenekelőtt is kijelentette, hogy a romániai antiszemita mozgalom legutóbbi megnyilatkozási formái után itélve gazdasági okok ra vezethető vissza. Ezt a véleményét Gafencu egy, a nemrégiben elhunyt Lucien Wolfhoz intézett táviratában is kifejtette.

**Intellektuális antiszemitizmus
és gazdasági válság**

— Igaz — mondotta Gafencu — hogy az ugynevezett intellektuális antiszemitizmusnak, amelyet Cuza professzor már egy két évtizeddel a háború előtt prédikált a jasi egyetemen, semmi köze sincs a jelenlegi gazdasági helyzethez. Ez az antiszemitizmus azonban nem igen került ki az egyetem falai közül s az államrendre s a polgárok közötti békés együttélésre csak akkor lett veszélyessé, midőn kikapkodhatta a gazdasági és társadalmi nehézségeket. Aki ismeri a zsidók által sürribben lakó területek helyzetét, az tudja, hogy a parasztok s a zsidók között gazdasági téren szoros együttműködés van s hogy a két réteg békében és barátságban él egymással. Egyiknek a másikra feltétlenül szüksége van. Normális körülmények között a parasztok és zsidók közötti kapcsolatok nem úgy alakulnak, mint két különböző nemzethez, vagy fajhoz tartozó elem viszonya, hanem mint két egymást kiegészítő társadalmi réteg együttélése. Az ország északi részében, Erdélyben, Bukovinában, Moldovában, de különösen Beszarabiában a zsidóság azt az aktív, polgári elemet képezi, amelyre oly nagy szüksége van Románia gazdasági és társadalmi szervezetének.

„Abnormis idöket élünk“

— Ma azonban abnormis idöket élünk — folytatta fejtegetéseit Gafencu — a mezőgazdasági termelés adósságokkal és súlyos kamatokkal van terhelve és így elkerülhetetlen, hogy a feltörő elégedetlenség más nemzethez, vagy fajhoz tartozók ellen irányuljon, de különösképpen azok ellen, akik a pénz és a javak közvetítőjének szerepét játsszák és akiket a mezőgazdasági termelő szenvedései okozójának tart. Felesleges hangsúlyoznom, hogy ez az osztály semmiképpen sem büns az általános hitel- és törvényességért. Világos azonban, hogy ilyen körülmények között a jasi egyetem antiszemita körreinek teóriái és tevékenysége, amely normális idökben legfeljebb derültséget válthat ki, most mély elégedetlenségeket és zavargásokat tud előidézni.

**Az államnak meg kell tennie
kötelességét**

— Az államnak mindenekelőtt meg kell tennie kötelességét és minden rendelkezésére álló törvényes eszközzel fenn kell tartania a rendet és nyugalmat, biztosítva az összes polgárok érintettségét. A kormány által foganatosított intézkedések helyreállították a nyugalmat azokban az északi megyékben, ahol incidensek történtek, bár ezek az incidensek nem öltöttek olyan méreteket, mint ahogyan azt a külföldi sajtó beállította. Másodszor az államnak orvosolnia kell az általános helyzetet, véget vetve a mai nyomasztó válságnak. Mihelyst a gazdasági élet visszatér a normális kerék-

vágásába, helyre fognak állni a keresztény és zsidó vallású állampolgárok között is a barátságos kapcsolatok.

**A kormány nem támogatja
az antiszemitákat**

Gafencu ezután a legenergikusabban visszautasította azt a vádat, mint-ha maga az állam támogatná az antiszemita megmozdulásokat. Románia nemzetközi érdekei és belső helyzete egyaránt megkívánják, hogy az állam teljes határozottsággal fojtsa el minden olyan agitációt, amely a polgárok egy részét a másik ellen lazítja. A nemzeti parasztpárt megütözéssel nézte azokat az akciókat, akik megpróbálták viszályt előidézni az ország fiai között. Az összes politikai osztályok és az összes kisebbségek pacifikálásának politikáját követve mindig mellettünk volt a lakosság és a választásokban megsemmisítettük az antiszemita és sovén tendenciákat. Nem Románia az az ország, ahol egy antiszemita párt hívókra találhat.

Gafencu valóságos abszurdumnak minősíti, hogy a kormányt, vagy a belügyminisztert az antiszemita mozgalom támogatásával vádolják. Ez egyértelmű volna azzal, hogy egy családapa felgyújtja a házat, amelyben ő családjával együtt lakik. Igaz, hogy az elmúlt rezsimek alatt a belügyminisztériumok támogatták az egyetemeken levő „intellektuális“ antiszemitizmust. Ez az egyetemi antiszemitizmus eltűnik, mihelyt a diák elhagyja az Alma Matert, hogy a mindennapi életben társadalmi, gazdasági és kulturális élet minden terén együttműködjen a zsidókkal. Figyelembe véve azt, hogy ez az antiszemitizmus mulandó, hogy nincs visszhangja a tömegekben s hogy az egyetemi ifjúság tartja fenn, a hatóságok igyekeztek a diákokat inkább tanácsokkal és szelidséggel, mint brutális intézkedésekkel távol tartani. Ezt a preventív akciót azonban semmiesetre sem lehet az antiszemitizmus támogatásának tekinteni. Egyébként a világ összes egyetemén különböző szuverív és szélsőséges eszmék divatoznak s a kormányok végtelen óvatossággal járnak el, igyekezvén szép szóval rávenni az egyetemi ifjúsá-

**A csikágói rendörség
szabályszerü offenzívát kezdett a társadalom
ellenségeivé nyilvánított banditák ellen**

Az alvilág vezérei hajón, repülőgépen és vonaton fejvesztetten menekülnek Csikágóból

Newyork, szeptember 19. Csikágóban a társadalom ellenségeivé nyilvánított alvilági banditák ellen megindult a hajsz. A rendörség nagyszabásu razziaikat tart, de eddig a vezérek közül egyiket sem sikerült letartóztatni. A legfelsőbb törvénysszak elnökét, Ly-let, aki a közbiztonság érdekében döntött harcot határozott el a banditák ellen, most állandóan hat rendőr és egy detektív követi uccái sétáin is, hogy az alvilág gonosztevői ne tehessenek kárt életében. Valószínűnek tartják, hogy Al Capo-

ne és társai a letartóztatási parancsok kiadása után nyomban elhagyta Csikágó területét. A Daily Expressz csikágói jelentése közli, hogy az alvilági elleni harc során nagy rendörségi razziaikat egymást követik. Tegnap a külvárosokban több, mint háromszáz letartóztatás történt. Külön rendörsőportok végzik a tömeges házkutatásokat. A Press Association távirata szerint komoly kísérlet történt abban az irányban is, hogy megakadályozzák a bandi-

Tekintettel a közelgő zsidó ünnepekre, hétfőn folyó hó 22-én a **DIANA-FÜRDÖ** egész nap nyitva, gőz- és kádfürdő férfiak részére. **IGAZGATOSÁG**

got, hogy ne zavarogjan. **Miért nem lépnek fel a vasgárdával szemben?**

Az újságíró megkérdezte erre Gafencut, hogy miért nem lépnek fel a hatóságok az anarchikus antiszemitizmust hirdető szervezetekkel, különböző vasgárdákkal szemben? Gafencu azt válaszolta, hogy ezen szervezetek ellen a legenergikusabb intézkedéseket fogják foganatosítani s hogy ezek a szervezetek nemzeti veszedelmet jelentenek az országnak. Arra a kérdésre végül, mi igaz abból, hogy öszre újabb antiszemita kilengések vannak előkészületben, a következőket válaszolta Gafencu: — Semmi sem igaz ezekből a hírekből. A kormány örködni fog a rend és a nyugalom fenntartása felett. Remélik, hogy addig a gazdasági válság is csökkenni fog. Mindenesetre tény, hogy a német kampókereszetek győzelme aggasztó következményekkel járhat nemcsak Európa általános és békepolitikájára, hanem az egyes európai államokban élő nemzetek közötti viszonyra is. Hiszem azonban, hogy a hitleristáknak ez a befolyása nem fog érződni nálunk és ismétlem, hogy nem félek az elméleti antiszemitizmustól, hanem a gazdasági nehézségektől. Azon a napon, midőn elmúlik a válság, az egész egyetemi antiszemita propagandának egyetlen prozelitája sem lesz Romániában.

**Az iskola nélkül maradt tanulók szülei
Bukarestben megostromolták a közoktatás-
ügyi minisztériumot**

Egy század csendör szorította vissza a tüntető szülöket — Costachescu 23-ikára ígért választ a párhuzamos osztályok felállításának érdekében

Kolozsváron még mindig nincs elintézve az iskola nélkül maradt zsidó leányok ügye

Cluj—Kolozsvár, szeptember 19. (Az Uj Kelet tudósítójától). A kolozsvári I. gimnázista zsidó lányok szerencsétlen problémája még mindig nem oldódott meg. Borza államtitkár ugyan ígéretet tett arra, dr. Fischer Tivadar képviselőnek, hogy módot fog találni a Principesa Elena leánygimnáziumban a párhuzamos osztály felállítására, amely egyedüli lehetősége annak, hogy az iskola nélkül maradt mintegy 40 zsidó leány mégiscsak tanulhasson. Az államtitkár tegnap egy félórát Kolozsváron tartózkodott ebben az ügyben, de elítávozott anélkül, hogy valamely pozitív intézkedést foganatosított volna. Az iskola igazgatója a kolozsvári tanügyi inspektorátus a legmelegebben pártolja a zsidó szülők kérését és kizárólag a közoktatásügyi kormányzatnak mulik annak valóráváltása. Ha a közoktatásügyi

minisztérium mégis elszabotálná az ügyet, úgy ez nem jelent egyebet, mint-hogy Kolozsváron csak három zsidó leánynak van joga az első gimnáziumba járni, amelynek felháborított iskolabotrány évek óta nem volt Romániában. **Bucuresti—Bukarest, szeptember 19.** A szülők elégedetlensége egyébként tegnap Bukarestben nyilatkozott meg igen energikus formában. A közoktatásügyi minisztérium néhány nappal ezelőtt rendeletet adott ki, megtiltva, hogy a középiskolák alsóbb osztályaiba 50, felsőbb osztályaiba pedig 40 tanulónál többet felvegyenek. Minthogy ilymódon rengeteg gyerek iskola nélkül maradt, a szülők ma hatalmas számban összegyűltek a közoktatásügyi minisztérium előtt és viharosan tüntettek Costachescu miniszter ellen. A minisztérium katonai megerősítést kért, mire azonnal egy szá-

ták fegyver- és lőszerrel való ellátását is. Egyik londoni lap kábeltáviratot kapott Newyorkból, amelyben közölték, hogy a curthisfieldi repülőtérén titokzatos társaságot fogtak el, amint a déli utvonatra startoló egyik repülőgépre akartak felszállani. Az öttagu társaságból három utasnak külföldre szóló utlevele volt. A lapok közlik azt a verziót, hogy a csikágói banditák vezetői kísérelték meg a külföldre jutást. A rendörség semmiféle tájékoztatást nem adott ki.

— Elkészült a világ legnagyobb utaszállító repülőgépe. Lendomból jelentik: Southampton egyik repülőgépgyárából a napokban kikerül a légi forgalmi társaság 3600 lóerős, hat motoros, 40 utas szállítására alkalmas, teljesen fémhöz való és minden kényelemmel berendezett repülőgépe, amelyen a pilótáikélek az utaskabinok felett nyertek elhelyezést.

„A cionizmus igazi célja zsidó többséget teremteni Palesztinában“

Chaim Weizmann és Nachum Szokolov nyilatkozata a cionizmus célkitűzéseiről

London, szept. 19. Az Actions Comiténnek Berlinben megtartott legutóbbi tárgyalásai a sajtóban a cionista célkitűzések tekintetében számos kommentárra adott alkalmat. Hogy a közvéleményt *autentikusan* informálják a mozgalom céljairól, a cionista központi iroda kiadta Nachum Szokolov és dr. Weizmannnak alábbi nyilatkozatát:

„A cionizmus alapvető elvei le vannak fektetve az 1897-iki bazeli program első mondatában, amely így hangzik: „A cionizmus törekszik a zsidó nép számára egy közjogilag biztosított otthon szerezni Palesztinában“. Ezt a programot a Balfour-deklarációban is tekintetbe vették. A deklaráció tudvalegőleg proklamálta a zsidó nemzeti otthonnak Palesztinában való felépítését, amit később a Palesztina-mandátumban is elismertek. Ez a program a cionista politika alapvető tényezője a jövőre nézve is. A mizrachi interpellációjára adott válaszában az exekutive arra céloz, hogy Harry Sacher dr. Weizmann által adott instrukciók alapján valótlan a Shaw-komisszió előtt: „Követeljük a szabad bevándorlást minden mesterséges korlátozás nélkül. A mandátum alapján elvárjuk és követeljük a kormánytól, hogy teljesítse feladatát, vagyis segítse elő az újraépítés megkönnyítését. A természetes fejlődési processzus lehetővé teszi — és ösztönöz megmondjuk — ez a mi reményünk is, — hogy ez az ország egykor zsidó többség fölött fog rendelkezni. Hogy milyen politikai formákat fog ölteni ez a közönség, azt még nem tudjuk és nem is akarjuk bejósolni. Egy azonban biztos: a zsidóknak nem szándéka, hogy ebben az országban bármily más nép fölött uralmat gyakoroljunk, époly kevéssé, mint ahogy nem tűri, hogy itt egy más nép uralkodjon fölötté“.

A cionista főiroda közlése megállapítja, hogy az Actions Komitének ezt a nyilatkozatát az exekutive jóváhagyta és hogy az Aktions Komité huszonegy szavazattal kettő ellenében felszólította Weizmann lemondásának visszavonására.

A Zsidó Nemzeti Alap munkája és eredménye.

London, szept. 19. Szeptember 14-én Londonban meggyitották Nagybritania és Írország Keren Kajemet-konferenciáját. A tanácskozások előtt felolvasták dr. Weizmannnak egy levelét, amelyben az elnök a következőket írja:

„Ismét meg kell állapítani és hirdetni is kell, hogy a zsidó nemzeti otthon alapjai: föld és emberek. Akarjuk, hogy nagy és egyre növekedő zsidó telepítés legyen Palesztina földjén. Akarjuk, hogy az országban nagy ipari és kereskedelmi centrumok létesüljenek és a zsidó élet szilárd középpontja alakuljon ki az országban. Hogy ezt elérhessük, szükségünk van a zsidók állandó bevándorlására, szükségünk van nagy földterületekre, hogy a bevándorlottakat letelepíthessük. A Zsidó Nemzeti Alap azért egyike a nemzeti újraépítés legfontosabb tényezőinek. Meg vagyok győződve, hogy az önköns konferenciája Anglia zsidóságának egyre fokozódó érdeklődését a Palesztina-földék megvalósítása iránti áldozatkészségeit fogja eredményezni.

Az angol Jewish Agency és Jewish Board of Deputies elnöke Avigdor Goldsmid azt írta a konferenciának, hogy fontosnak találja, hogy ebben az időben, amikor Palesztina újraépítése annyi nehézségekkel küzd, minden erőnket koncentráljuk a jisiv fejlesztésére és telkek megvásárlására.

A konferencia elnöke, Leopold Schen, referátumában az angol Keren Kajemet bizottság helyzetére vet visszajelentést és ismerteti az általános cionista helyzetet. Javaslatára a konferencia üdvözlő táviratot intézett a Zsidó Nemzeti Alap vezetőjéhez: M. M. Ussischkinhez és közölték vele, hogy az angol Keren Kajemet-barátok a jövő évben 30 ezer font-sterlinget akarnak gyűjteni. Cyril J. Ross pénztári jelentésében közli, hogy 16.551 font-sterling folyt be, amely feltétlenül 20 ezer fontra fog emelkedni. Utána M. Epstein, a jeruzsálemi Keren Kajemet főirodájának titkára referált a Zsidó Nemzeti Alap helyzetéről. Szerinte az Alap összjövédelme a pénztári év végén valószínűleg 2 millió 750 ezer font-sterlingnyi lesz. Ha Palesztinában

a gazdasági helyzet rosszabbodna a jövőben, akkor ezt csakis politikai megszorításoknak kell majd betudni. A Zsidó Nemzeti Alap 1920-ban 22 ezer dunam föld fölött rendelkezett, mai tulajdona 295.613 dunam, amelyen 54 kolónia működik. Az arab nacionalisták nagy propagandája ellenére is, 1929 augusztus óta újabb 12 ezer 620 dunamot biztosítottunk magunknak. Főleg a judeai parcellák megszerzéséről van szó, továbbá az Émekben és a saroni síkságon szerzett területekről. Az a célunk ugyanis az új telekvásárlásokkal, hogy az összefüggéstelen területeket egymáshoz kapcsoljuk. Ez okból a keleti rész-

ken egy nagyobb komplexumot vásároltunk a Jordán mellett. Opciókkal biztosítottuk magunkat ezenfelül további 63.300 dunamra. Az erősítés szintén nagy haladást mutat fel. A Baltour-erdőben az elmúlt évben negyedmillió facsemetét ültettünk. A városi telepítést sem hanyagoltuk el. Tel-Aviv északi részén telket vásároltunk, ahogy a Palestine Economic Corporationnal karöltve házakat építünk iparosok és alkalmazottak számára. Azonkívül vásároltunk a jeruzsálemi héber egyetem számára építkezésre szánt telkeket, továbbá a Beth Hakerem negyedben egy szeminárium felállítására részére is.

Ma munkába állanak a Dermata-gyár sztrájkoló munkásai

Tegnap este 9 órakor megtörtént a megegyezés

Cluj-Kolozsvár, szeptember 19. A kolozsvári Dermata-bőrgyár cipőgyári osztályának két nap óta sztrájkoló álló munkásai és a gyár képviselői között tegnap este 9 órakor békés megegyezés jött létre és a megegyezés értelmében holnap reggel már valamennyi sztrájkoló munkás felveszi a munkát. A sztrájkoló munkások már ma reggel is munkába állottak volna, ám a tárgyaló bizottság a megegyezésről nem tudta kellő időben értesíteni őket s így a munka felvétele a holnapi napra maradt.

A megegyezés értelmében a gyár igazgatósága három héten belül revízió alá

veszi az akkordbéreket. Garantálja egyben a munkásoknak a rendes heti fizetést felül 20 százalékot az akkordmunka minden ágában. A munkások viszont elfogadták azt, hogy az egyes munkanemekben a szükséghez mérten egy-két túlórárt dolgoznak.

Ez a megállapodás lényege, a részletek inkább a munka beosztására vonatkoznak.

A tárgyalások este 7 óráig a munkügyi inspektorátuson folytak le. Hét óra után a tárgyaló bizottság a munkásonthozba tette át székhelyét, ahol aztán sikerült a kiegyezést nyélbe ütni.

Szédítő számoszlopok Amerika életéről

Százhusz millió ember él az Egyesült-Államokban — A vasut vagyona, a repülőforgalom, telefon állomások és rádiók számengetege

Newyork, szeptember 19. Az amerikai Egyesült Államokban most van folyamatban a népszámlálás. Az eddig ismert eredmény alapján, a valószínűleg számítás módszerével, megállapították, hogy a lélekszám eléri a százhuszmilliót.

Észak-Amerikában 1790-ben tartották az első népszámlálást. Akkor 3,292.827 lelket számláltak meg. Azóta a harmincszorosa emelkedett a lélek szám s az újabb korban is olyan rohamosan gyarapodik, hogy negyven esztendő óta megkétszereződött.

Az első népszámlálás idején mindössze hat olyan városa volt Észak-Amerikának, amelynek népessége meghaladta a nyolcezeret. Ma Newyorknak több mint hatmillió lakosa van, Csikágónak 3,215.000, Filadelfiának kétfélmillió 100.000, Detroitnak egymillió hatszáz ezer, Los Angelesnek 1,500.000, Clevelandnak 1,000.000, St. Louisnak 850.000, Pittsburgnak 675.000, San Franciskónak hatszáz ezer, Buffalonak 580.000, Washingtonnak, a fővárosnak 553.000.

A közlekedési viszonyokat a következő óriási számok jellemzik:

Az Egyesült Államok valamennyi vasutjának befektetett tőkéje huszonöt milliárd dollár. A vasutársaságok összesen 1,750.000 embert foglalkoztatnak, akiknek évi fizetése meghaladja a hárommilliárd dollárt. Javitásra és újításra évenként negyvenmillió dollárt adnak ki. A vasutvonalak hosszúsága 250.000 mérföld. Teljesítményük 1929-ben 850.000.000 utas és 2.500.000.000 tonna szállítása.

A legújabb összeírás szerint Amerikában 26,564.659 autó van forgalomban, ebből 23,225.727 személyautó, a többi teherautó és autóbusz. Az utak hosszúsága 3,013.584 mérföld, ebből 300.000 mérföld állami. Évenként félmilliárd dollárt költenek az utak rendbentartására. Az autók 1929-ben több mint ötvenmilliárd liter benzint használtak el. Az autók 1929-ben huszonegyezer halálos balesetet okoztak.

A repülőforgalom adatai ezek: összesen hétezerrel több utas- és teher szállító repülőgép az elmúlt esztendőben 3,500.000 személyt szállítottak. (Az árutovábbítás kimutatása még nem készült el.) A repülőgépek naponként 90.000 mérföldnyi utat tesznek meg. A hadsereg és a posta aviatikai kiadásainak összege 1929-ben százhuszmillió dollár volt. Amerikában száznyolcvan repülőgépgyár van, de ötvenöt jelenleg nincs üzemben. A legolcsóbb gép ára 1165 dollár.

Amerikában van a világ valamennyi telefonjának hatvan százaléka: 19.000.000 állomás. Minden száz lakóra tizenhat telefonállomás jut. Magában Newyork városában 1,750.000 az előfizetők száma s a kapcsolások naponta nyolc és félmillió körül van. Rádiótulajdonos ötvenmillió van; ez érthetővé teszi, hogy 1928-ban kétszülékre és alkatrészekre 650.000.000 dollárt adtak ki. Az egyik legnagyobb adóállomás műsora a következő elemekből alakul ki: 2 százalék közügy, 4 százalék istentisztelet és vallásos előadás, 14 százalék oktató előadás, 3 százalék színelőadás, 26 százalék szim-

Anton Rosenzweig Cluj

ספרים אונד טלסים גראסדאנדלונג

Héber könyvek

gyapju és selyemtalleszek nagykereskedése. — Gyári árak!

fónikus és kamarazene, meg operaelőadás, 29 százalék szórakoztató és tánczene, 22 százalék átvitel.

Amerika természetesen az ipar terén is a legnagyobb számokkal dolgozik. Autóipara az egész világ szükség letének nyolcvan százalékát látja el. Évenként ötödfélmillió autó készül az Unió gyáraiban s ehhez 6,700.000 tonna acélt, 441.000 tonna gumit, 25.000 tonna alumíniumot, 135.000 tonna vörörszetet, 19.000 tonna horganyt és 27.000 tonna cinket dolgoznak föl.

A huszonzervipar több mint három milliárd dollár értékű anyagot produkál; az acélpár termelésének értéke ugyanilyen összeg, a nyersolajtermelésé harmadfél milliárd, a nyondaiparé 2.300.000.000, a fémtöltőgyáraké 2.250.000.000, a textilgyáraké pedig 1,800.000.000.

A villamosenergiaipar tőkéje tizenegymilliárd dollár, mult évi forgalma pedig meghaladta a kétmilliárdot.

A sajtóban a napilapok negyvenmillió, a többiek harmincötmillió példányban jelennek meg és hirdetésért több mint egymilliárd dollárt vettek be 1929-ben.

A hitélet egyik impozáns adata: az Egyesült Államokban ötvenmillió ember tartozik a harminc elismert keresztény felekezethez. Ezek között a római katolikus a leghatalmasabb, a melyhez tizenhatszázmillió lélek tartozik.

Az orvosok száma 143.000, ehhez hozzá kell számítani 67.334 fogorvost és 8500 olyan „orvost“, aki ráimádkozással gyógyít. Amerikában ötvenhét-ezer kórház és szanatórium van s az egészségügyi szolgálatban levő személyek száma meghaladja a másfélmilliót. Az elmúlt évben tizenegymilliárd palack alkoholfmentes italt fogyasztottak el, amihez 250.000 tonna cukrot, öt millió font gyümölcsnedvet, egymillió gallon izesítő folyadékot, 400.000.000 gallon szódavizet és ötvenezer font festéket használtak el. És mindeze hétésszázmillió dollárba került. És az alkoholos italok? Azt senki sem tudhatja.

Az idegi rádiopiac szenzációja:

a 3 meg egy csöves hálózati ealtóáramu

Standard

3-a

Havi részletekben! Kapható mindenütt!

A sészülék legu'abb TUNGSRAM BARIUM csövekkel van ellátva!

MAROSVÁSÁRHELYI FLEKKENEZO CLUJON

CALLEA REGELE FERDINAND 70. BOGSZA ÉTTEREM

Látogassák a Vásárhelyről szerződött 20 éves szakismerettel rendelkező flekkent és vargálest sító nő vezetése mellett működő helységemet, ahol egyszerűen kükkülmönti és enyedi fajborok kaphatók. Egy flekken, három deci fajbor, kenyér 36 lej. Százalék nincs. Lelkiismeretes kiszolgálás Naponta rádiókoncert. Megnyitás szeptember 20-án este

Nyug

Xantus a rom

Ujra

Cluj-Kolozsvár tudósítóját összeült Kolozs közgyűlése. fontos kérdés volt az 1930 é. zása, valamint irányítóinak k

A közgyűlés esőndesebb volt pán a költség Magyar Part vii deklarációt zett ismét ar botrányt, hogy már este kilen gyűlést szomb napolni.

Tíz óra után meg a közgyű polgármester. az előző közgyű a gyűlés napir körül megtörté két szembenál Bornemisza a javasolja, hogy előbb tárgyalás választást késől atmoszféra biz Hatiegan Emil ben azt javasol vegyék legutol után az igényli alaposabb meg szavazattal 10 fesszor javaslat

Ezután a mul tanácsstagok tett

A napirend négy alpolgárm repelt. A román Valér kért szót sal, hogy a közt nem kezesített fellebbezést ben közizgatási tö alapján kéri a Hatiegan profes 404. paragrafusá ban forgó kérdé megejtését. A r csaknem valamé egymás után sor a négy alpolgá ellen. *Candrea* nyaira hivatkoz demokrácia elve kozik arra, hogy meg magának ez kor tisztviselőke ni és sokan éhez

Stroia (szociál

blokk felé: — Eddig nem kásokkal törődni aggodalmaskodni mester választás

Zajos vita kele blokk és a szociá közt, amelybe blokk pártiak is l gármester végül vezetéssel fenyeget. Ezután a gyűlést végezt tiz percre

A jelölések me polgármester ism lés. Elsőnek Bor jelent, hogy a r respektálni az al dseit annál is ü közt van egy városnál kifejtett különböző gyanu mat és nagymért város nehéz anya zéséhez. Végül be blokk tagjai tartó vazástól.

Megejtik a szá ményeképpen Mihá deti, hogy 38 szav

Nyugodtan kezdődött és botránnyal végződött Kolozsvár tanácsának mai ülése

Xantus János magyarpárti tanácsos magyarnyelvű deklarációjának felolvasásakor a román blokk olyan botránnyal rendezett, hogy nem lehetett az ülést folytatni

Újra megválasztották a négy helyettes polgármestert

Cluj-Kolozsvár, szept. 19. (Az Uj Kelet tudósítójától). Ma délelőtt tíz órakerüléssel Kolozsvár város tanácsának közgyűlése. A napirenden több igen fontos kérdés szerepelt, így többek között az 1930 évi költségvetés megszavazása, valamint a városi adminisztráció irányítóinak kijelölése.

A közgyűlés lefolyása lényegesen eszembesebb volt, mint a legutóbbi, csupán a költségvetési vitánál, amikor a Magyar Párt képviselője magyarnyelvű deklarációt akart felolvasni, rendezett ismét a román blokk olyan hangos botránnyal, hogy a polgármester — lévén már este kilenc óra — jónak látta a gyűlést szombat délelőtt tíz órára elnapolni.

Tíz óra után néhány perccel nyitotta meg a közgyűlést dr. Mihali Tivadar polgármester. Moga főtitkár felolvassa az előző közgyűlés jegyzőkönyvét, majd a gyűlés napirendjének megállapítása körül megtörténik az első összecsapás a két szembenálló frakció között. Dr. Bornemissa a román blokk részéről javasolja, hogy a költségvetést vegyék előbb tárgyalás alá s az alpolgármester választást később tárgyalják, a nyugodt atmoszférára biztosítása érdekében. Dr. Hatiegan Emil professor ezzel szemben azt javasolja, hogy a költségvetést vegyék legutóljára tárgyalás alá, miután az igényli a legtöbb időt s a legalaposabb megfontolást. A tanács 28 szavazattal 10 ellenében Hatiegan professzor javaslatára mellett dönt.

Ismét megválasztják az alpolgármestereket.

Ezután a mult ülésen meg nem jelent tanácsstagok tették le az esküt.

A napirend következő pontjaként a négy alpolgármester megválasztása szerepelt. A román blokk nevében dr. Pop Valér kért szót és arra való hivatkozással, hogy a központi revizós bizottság nem kézbesítette ki még határozatát a fellebbezést benyújtó tanácsosoknak, a közigazgatási törvény 404. paragrafusa alapján kéri a választás elhalasztását. Hatiegan professzor kimutatja, hogy a 404. paragrafusa nem alkalmazható a szóban forgó kérdésre s kéri a választás megejtését. A román blokk tagjai erre csaknem valamennyien szót kérnek és egymás után sorakoztatják fel érveiket a négy alpolgármester megválasztása ellen. Candrea a város anyagi viszonyaira hivatkozik, Petre Pop viszont a demokrácia elveit hangoztatja és hivatkozik arra, hogy a város nem engedheti meg magának ezt a luxust akkor, amikor tisztviselőket kénytelen elbocsátani és sokan éheznek.

A román blokk tiltakozik a választás ellen.

Stroia (szociáldemokrata) a román blokk felé:

— Eddig nem jutott eszükbe a munkásokkal törődni, csak most kezdenek aggodalmaskodni, amikor az alpolgármester választásról van szó.

Zajos vita keletkezik ezután a román blokk és a szociálista frakció tanácsosai között, amelybe a karzatlan elhelyezett blokk pártiak is beleszólnak. Mihali polgármester végül is rendet teremt s kivételével fenyegeti meg a zajongókat. Ezután a gyűlést a jelölések megejtése végett tíz percre felfüggesztik.

A jelölések megejtése után Mihali polgármester ismét megnyitja a gyűlést. Elsőnek Bornemissa kér szót és kijelenti, hogy a román blokk nem fogja respektálni az alpolgármesterek ténylegesen annál is inkább, mert a jelöltek között van egy olyasvalaki, akinek a városnál kifejtett eddigi tevékenysége különböző gyanúsításokra adott alkalmat és nagymértékben járult hozzá a város nehéz anyagi helyzetének előidézéséhez. Végül bejelenti, hogy a román blokk tagjai tartózkodni fognak a szavazástól.

Megejtik a szavazást, aminek eredményeképpen Mihali polgármester kihirdeti, hogy 38 szavazattal

dr. János Gáspárt,
dr. Marton Ernőt,
Bartalis Sándort és

Tuffli Richardot választották meg Kolozsvár alpolgármestereinek. Bornemissa az eredmény kihirdetése után kéri, hogy a szavazócédulákat ne semmisítsék meg, miután egyhangúságuk amellel bizonyítja, hogy a választás nem volt teljesen szabad.

A polgármesteri fizetések.

A városi tanács általános derűtléssel fogadja ezt a kívánságot, majd átternek a következő tárgysorozati pontokra, a polgármester és az alpolgármesterek illetményeinek megállapítására. Dr. Valentin Porutiu a kartellben lévő frakciók nevében javasolja, hogy Mihali polgármesternek 3000 lejes törzsfizetést alapul véve 25 ezer 600 lejes fizetést és 9000 lej reprezentációs költséget, összesen tehát 34 ezer 600 lejt állapítsanak meg. A tanács egyhangúlag elfogadja ezt a javaslatot. Az alpolgármesterek illetményeinek megállapítása körül azonban ismét zajos vita keletkezik.

Dr. Porutiu Valentin javasolja, hogy az alpolgármesterek havi illetményeit 17 ezer lejtben állapítsák meg. Javaslatainak indoklásaképpen kifejti, hogy az előző városi tanács tengelye a hét tagból álló állandó bizottság volt, melynek minden egyes tagja 17 ezer 53 lejt havi fizetést húzott. Az új közigazgatási törvény nem engedélyezi az állandó bizottság tagjainak honorálását, csupán a gyűléseken való részvétel után állapít meg bizonyos napidíjat. A városnak viszont szüksége van olyan emberekre, akik teljes munkajárulást a városi közigazgatásnak szentelnek, ezért volt szükség a négy alpolgármesterre, akiket azonban megfelelő javadalmazásban kell részesíteni. A négy alpolgármester megválasztása pazarlást jelentene, de több mint 400 ezer lejes megtakarítást jelent az eddigi állandó bizottsági rendszerrel szemben.

A román blokk sokallja az alpolgármesterek fizetését.

Bornemissa, Buzdug, Candrea és Valér Pop sorra felszólalnak és sokallják az alpolgármesterek illetményeit. Bornemissa javasolja, hogy a négy alpolgármester együttesen havi 32 ezer lejt kapjon. A városi tanács dr. Valentin Porutiu javaslatát fogadja el, ugyan-

csak az ő indítványára az állandó bizottsági tagok napidíját 600 lejtben állapították meg, Bornemissa javaslatával szemben, aki 300 lejt indítványozott.

Ezután Hatiegan Emil javaslatára elhatározták, hogy a városi tanács közgyűlése minden hónap második péntekén fog ülést tartani.

Különböző bizottságokat választottak meg ezután. Az adófelbebeszi bizottság tagjai: Tamason Aurel, dr. Ujvárosi és Schwarz Jakab lettek. Az iskolaügyi bizottság elnökéül Vasiu lelkész választották meg. A városi szállítások ellenőrzésével dr. János Gáspár és dr. Marton Ernő alpolgármestereket bízták meg. A kisajátítási bizottság tagjai dr. Hatiegan Emil, dr. János Gáspár és dr. Marton Ernő lettek.

A villamosmű telektranzakciója.

Az előrehaladott időre való tekintettel a polgármester a gyűlést felfüggesztette és folytatását délután öt órára tűzte ki. A délutáni ülés első pontja a commercializált villamos üzem kérése volt a Rudolf ucai városi telek 50 évre való bérbeadása iránt. A villamosmű két és fél millió lejt hajlandó két részletben kifizetni a bérlet fejében s kötelezi magát, hogy a telken körülbelül 20 millió lejt értékű építkezést fog eszközölni, amely épület 50 év után a város tulajdonába megy át. Minthogy a villamosmű jelenlevő képviselője kijelenti, hogy nincs felhatalmazása az üzlet végleges megkötésére, a tanács úgy határozott, hogy hat hónapos opció ad a villamosműnek, mely szerint a város 3 millió lejért 50 évre bérbeadja a szóbanforgó telket.

Kolozsvár siralmas költségvetése.

A következő tárgyi Fischer Rudolf burgtörvénysajánlata volt egy uccakiigazítással kapcsolatos tranzakció ügyében. Többek hozzászólása után a tanács a kérdést további tanulmányozás végett az állandó választmányhoz utalta.

Ezután áttérnek a költségvetés tárgyalására. Hatiegan professzor javaslatára a közgyűlés egy bizottságot küld ki a költségvetési javaslat felülvizsgálására. A közgyűlést ebből a célból félóra felfüggesztik. Újból való megnyitás után Vasiu lelkész, a bizottság elnöke javasolja, hogy a tervezetben ne eszközöljenek lényeges változásokat, el-

ISKOLAI

Tankönyvek, füzetek, írószerek, táskák legolcsóbban kaphatók Király János könyvkereskedésében Cluj, Főter 15. Plébánia épület

lenben gondoskodjanak róla, hogy a fenyegető deficit elkerülhető legyen.

30 millió lej deficit?

Dr. Pop Valér, mint az igazoló és ellenőrző bizottság elnöke komoly és alapos expozéban ismerteti a költségvetés hiányosságait, rámutat arra, hogy a villanyüzem commercializálásával kapcsolatban több hibát követtek el s ezért javasolja, hogy ezt a kérdést a legközelebb tüzzék napirendre. A vízművek büdzsétervezetét vissza kell utasítani, mert az, ha burkoltan is, tíz millió lej deficitet mutat. Véleménye szerint a város ezévi költségvetése, úgy, ahogy jelenleg van megalkotva, körülbelül 20-30 millió lejes deficitet fog végződni. Az igazoló bizottság különböző javaslatokat tett, az állandó választmány azonban nem vette ezeket figyelembe. Mindenekelőtt redukálni kell a tisztviselők számát, mert lehetetlen, hogy egy városi költségvetésnek több, mint 50 százalékat eméssék fel a személyi kiadások.

Stroia, a szociáldemokrata párt nevében kritikai megjegyzéseket tesz a költségvetési javaslathoz és tiltakozik ellene, hogy az állandó választmány a redukciónkat éppen a legkisebb fizetésű, proletársorban lévő alkalmazottaknál kezdte meg.

Dr. Bornemissa a román blokk nevében kijelenti, hogy a blokk semmi felelősséget nem vállal ezért a költségvetésért és annak megszavazásában nem is vesz részt. Ennek ellenére is, mint az állandó választmány tagja, kötelességének tartotta részt venni a költségvetés előkészítésében, amely jelenlegi formájában az adott viszonyok között az egyetlen lehetséges megoldás.

Kitör a botránnyal.

Ezután következett be az a botránnyal, amely miatt a gyűlést nem is lehetett tovább folytatni. A román blokk tagjai előre kijelentették, hogy nem fognak magyar felszólalásokat engedni a tanács ülésén. Ezt a fenyegetőzést ez alkalommal is beváltották. Amikor Xantus János, a magyar párt deklarációját magyar nyelven akarta felolvasni, a román blokk tagjai fülsüketítő lármába kezdtek, amelyet még Xantus sztonóri hangja sem tudott tulszárnyalni. Néhány pernyi irtózatot hangzavar után Mihali polgármester, aki hasztalan rázta csengőjét, jobbnak látta a gyűlést felfüggeszteni és annak folytatását szombat délelőtt 10 órára halasztani. Az aránylag nyugodt atmoszférában lefolyt tanácsülés ezzel a kínos botránnyal ért véget.

Sulyos katasztrófától mentette meg az Orient Expresszt Szigeti József mozdonyvezető

Cluj-Kolozsvár, szeptember 19. (Az Uj Kelet tud.) Könnyen végzetesé váiható vasuti szerencsétlenséget hárított el tegnap éjjel az Orient Expressz mozdonyvezetője. Az eset Balázsfalván történt, ahol nemrég ugyancsak az Orient Expressz, amelyen többek között Boris bolgár király is utazott, összeütközött egy veszteglő szerelvényvel. Ezután az történt, hogy a balázsfalvi állomásról elindították a 2331. számú tehervonatot Küküllőszeg irányába. Néhány perccel később messziről feltűntek az éjszakában a teljes menetsebességgel haladó Orient Expressz mozdonyának lámpásai.

A balázsfalvi állomáson tudták, hogy az előzőleg elindított tehervonat még valahol a nyílt pályán kell legyen, viszont az Orient Expressz a Balázsfalva és Küküllőszeg közötti távolságot három perc alatt befutja és így szinte elkerülhetetlen a katasztrófa. Ennek ellenére az Orient Expresszt a balázsfalvi állomáson nem tartóztatták fel.

Az előzőleg öt perccel elindított teher-

vonat még el sem érte Küküllőszeg állomás bejáráját és az Orient Expressz máris a nyomában volt. Az állomás szemelőre jelezte a pályát, amelyen egyidőben két vonat futott ugyanazon irányba. Szerencsére ezen a vonalszakaszon a pálya nyílegyenes és így

Szigeti József, az Orient Expressz mozdonyvezetője még idejében észrevette, hogy mind a két vonat veszedelemben van és bámulatos lélekjelenléttel hirtelen lefékezte a 70 kilométeres sebességgel száguldó expresszt és ugyanakkor ellengőzt adott a vonatnak.

Izgalmas másodpercek következtek ezután. Nem lehetett tudni, hogy a teljes sebességgel haladó vonat reagálni fog-e az ellengőzre. Az expressz hatalmas mozdonya nagy sűrűséggel és zakatolással még jódarabig tovább futott és

végül 30 méterrel a tehervonat háta mögött hirtelen megtorpant. Az utasok csak ekkor vettek tudomást arról, hogy milyen veszedelemben forogtak.

Ijedten ugráltak le a pályatestre és a mozdonyvezetőt keresték, hogy megtudják, mi történt. Szigeti József a sulyos idegmegrázkódtatás hatása alatt szinte önkívületi állapotban hallgatta végig az özönével hozzaintézett kérdéseket és senkinek sem válaszolt. Csak jóval később nyerte vissza teljes öntudatát és ekkor jelentést tett az esetről.

A jelentés alapján a kolozsvári CFR-igazgatóságtól vizsgálóbizottság szállott ki a helyszínre, amely megállapította, hogy a sulyos mulasztásért a balázsfalvi állomást terheli a felelősség.

Az állomás személyzete azzal védekezik, hogy nem merte az Orient Expresszt megállítani, mert attól tartott, hogy megbüntetik,

miután rendes körülmények között az expressz Balázsfalván nem áll meg. Ezzel szemben a vizsgálóbizottság arra hivatkozik, hogy a vasuti szabályzat értelmében, veszély esetén bárhol le lehet állítani minden vonatot. A bátor mozdonyvezetőt, értesülésünk szerint, ki fogják tüntetni.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő: Jánbor Ferenc
Bukaresti szerkesztőség:
Hátszegi Ernő, Hotel Imperial
Olkceink utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg

Ünnepi istentiszteletek sorrendje a Ferdinand király uti zsinagógában. Hétfőn, szeptember 22-én Ros Hasana előestéjén 6.30, kedden, szeptember 23-án Ros Hasana I. reggel 7, kedden, szeptember 23-án Ros Hasana I. délelőtt 9.30, kedden, szeptember 23-án Ros Hasana I. d. u. 4, kedden, szeptember 23-án Ros Hasana I. este 6.30. Szerdán, szeptember 24-én, Ros Hasana II. ugyint első napon kezdődik az istentisztelet. — A titkári hivatal közli az érdekeltekkel, hogy a még fennmaradt néhány templom-ülöhely vasárnap, folyó hó 21-én, 9—1 és 3—6 óra között a titkári hivatalban bérbe adatik a jelentkezések sorrendjében.

— **AZ AMERIKAI VIZEKEN KIGYULLADT EGY TEHERGŐZŐS.** Newyorkból jelentik: Long Island közelében az Ashborne tehergőzös kigyulladt. Segélykérő jeleire bevontatták kikötőbe. 14 matrózt égési sebekkel kórházba szállítottak.

— **EGY BUDAPESTI ÓSZEREST MOTORKERÉKPÁROSTÓL ELGÁZOLT EGY VILLAMOS.** Budapestről jelentik: Ma Kispesztén Robinson Béla budapesti ószeres motorkerékpárjával egyik fordulónál a 40. jelzésű villamos elé került, amely elütötte és elgázolta. Mentők és tüzoltók félórai munka után emelték ki holttestét a villamos pótkocsija alól. Szerencsétlen ségét saját vigyázatlansága okozta.

— **Eljegyzés.** Mandel Simsi Beszteréről eljegyezte Fuchs Mancikát Nagyváradról.

— **AZ AMERIKAI GABONATÓZSDÉN ÚJ ÁRESÉSEK VÁRHATÓK.** Newyorkból jelentik: Az amerikai gabonatózsdén újabb áresések várhatók. A tőzsdéken alig vannak üzletkötések, mert egyelőre a kereslet várakozó állásontra helyezkedett. A New York Herald azt az információt kapta, hogy nincs kizárva annak a lehetősége, hogy az áresés a buza árában újabb tíz százalékos lemorzsolódást fog előidézni.

אתרוגים ללובים והדסים
 אז ארבעתעשר איינגעקויפטן בייא לייב-בער גלאזער וואס האט היער דעם אתרוגים לאזער אין

Piata Mihai Viteazul No. 30
 אין הויף, דיא אתרוגים האט חותני ר' אברהם וויזעדער מסיגעט מיר אין סריעכט איינגעקויפטן עס ווירד אין ענגרויא עס דעטייל פערקויפט

— **AZ OROSZ KORMÁNY SAJNÁLKOZÁSÁT FEJEZTE KI AZ ESZT KORMÁNYNAK A SÜRŰ HATÁRSÉRTÉSEK MIATT.** Londonból jelentik: Revalból jelentik az Evening Standardnak, hogy az orosz kormány sajnálkozását fejezte ki az eszt kormány előtt az utóbbi időben sürűn előfordult határsértések miatt, amelyeket a szovjet repülőgépei eszt terület feletti engedély nélküli átrepüléssel követtek el. A szovjet kilátásba helyezte a pilóták megbüntetését és ígéretet tett arra, hogy gondoskodni fog jövőbeli határsértések megakadályozásáról.

— **MEGHALT A LEGÖREGEBB PÁHOLYNYITOGATÓ, AKI ELETEBEN MINDÖSSZE HÁROM OPERÁT HALLGATOTT MEG.** Newyorkból jelentik: Daddy Bull, a Metropolitan Operahousenak megnyitásától kezdve páholynyitogatója, Newyork egyik népszerű egyénisége meghalt. A milliárdosok páholyainál teljesített szolgálatot. Egy félévvel ezelőtt pályájáról nyilatkozott már a sajtónak. Akkor kijelentette, hogy az operák nem tulságosan érdekelték s ezért csak három darabot hallgatott végig, noha természetesen módjában állott volna az összes műsordarabokat meghallgatnia.

Tíz és félmilliárd frank lesz Franciaország jövő évi költségvetése

Hatszázhetvenöt millió frankkal többet költenek jövőre a hadseregre

Párizs, szeptember 19. A francia minisztertanács mai ülésén megállapították a jövő évre szóló költségvetés-tervezetet. Kiszivárgott hírek szerint a kiadási előirányzat meghaladja a 45 milliárd frankot. Ebből valamivel

több mint 17 milliárdot fognak a külföldi tartozások rendezésére fordítani. 10 és félmilliárddal a hadsereget dobják s a többi az általános igazgatás költségeinek fedezéséhez szükséges. A katonai kiadások a jövő évben 675

millióval felülhaladják az ideikeket. Adóemelést a kormány nem tervez. A minisztertanács elhatározta, hogy a költségvetési tervezet vitájában fel fogja vetni a bizalmi kérdést.

Miért nem beszélt Madgearu az agrárblokk nevében a Népszövetség előtt

Briand és Curtius veszik kezükbe az agrárblokk megalakítását?

Németország, amely eddig az ipari államok ellenfelének tekintette az agrárblokkot, most állítólag protektorának csapott fel

Bécs, szeptember 19. A Neues Wiener Tageblatt genfi munkatársa jelentette lapjának, hogy a közép- és kelet-európai agrárállamok tárgyalásai a közvetlenül érdekelt felek között megkezdődtek s emiatt történt, hogy Madgearu román miniszter a kapott megbízatás ellenére sem ismertette a népszövetségi közgyűlés előtt az agrár-

konferenciák törekvéseit és határozatait. A bécsi újságíró információi szerint most Briand és Curtius kézbe fogják venni a közép-európai gabonaértékesítés megszervezésének ügyét s remélik, hogy közbelépésüknek meg lesz a kívánt eredménye. Ezt a hírt Genfben kissé fantasztikusnak tartják, mert Németország az

agrárszövetkezést az ipari államok elleni alakulatnak tekintette. Azt sem tartják valószínűnek, hogy a német birodalmi kormány hajlandónak mutatkoznék a magas német gabona-védő vámok leszállítására, most még annál kevésbé, mert a választásokból az agráriusok megerősödve kerültek ki.

Maniu külföldi utja miatt november, vagy december 15-ig elhalasztják a parlament megnyitását

Bucuresti—Bukarest, szeptember 19. (Az Uj Kelet tudósítójától). Az Adeverul értesülése szerint a parlament őszi szessziójának megnyitását esetleg december 15-ig, de november 15-ig mindenestre elhalasztják. A halasztás oka

állítólag az, hogy Maniu miniszterelnök meg akarja valósítani külföldi útját. A miniszterelnök addig mindenestre az országban marad, míg az összes miniszterek vissza nem térnek szabadságukról.

Amnesztia alapján végleg törölték Jakab Edit perét

Cluj-Kolozsvár, szept. 19. (Az Uj Kelet tudósítójától). Ma délelőtt tartotta meg a kolozsvári tábla a felbontási tárgyalást Jakab Edit gyilkossági kísérlete ügyében. Az ügy előzményei több mint egy évre nyulnak vissza, amikor Jakab Edit, egy ismert nagyszobeni uricsalád gyermeke, a Ferencz József uton revolverrel rálőtt Győri Endre pornográfus íróra és könnyebben megsebesítette. Jakab Edit még nagyszoban ismerkedett meg Győrivel, aki hosszú ideig udvarolt neki, majd elszöktette hazulról és sokáig együtt élt vele. Győri házasságot ígért a leánynak, akinek gyermeke is született tőle. A gyerek betegen született, mert — amint utóbb kiderült — Győri Endre vérbajban szenvedett, de ezt eltitkolta. Egy szép napon Győri Endre szó nélkül az uccára tette Jakab Editet, aki pedig hosszú ideig saját kerestetébol tartotta el. A leány hazament szüleihez, ahol arról értesült, hogy Győri, aki állandóan bujkált előle, Kolozsváron tartózkodik. Jakab Edit feljött Kolozsvárra és egy uccai szóváltás hevében revolverrel kétszer rálőtt. Jakab Editet letartóztatták, de néhány heti fogság után szabadlábra helyezték. A törvényszéki tárgyalás alkalmával a legérdekesebb és emberileg legvisszatartóbb momentum volt az, amikor Győri Endre kérte, hogy Jakab Editet megbüntessék. A bíróság azonban az enyhítő körülményekre való tekintettel két hónapi elzárásra ítélte Jakab Editet de a büntetést felfüggesztették.

és így került az ügy a tábla elé, amely kimondotta, hogy Jakab Edit cselekménye a legutóbbi amnesztia rendelet hatálya alá esik és ezért az eljárást beszüntette ellene.

— **Az Ifju-Ezra előadássorozatai.** Az „Ifju-Ezra” szeptember 21-én délelőtt fél 11 órakor rendezti nyilvános kulturgyűlést, amelyen Leichtmann Andor: Feladataink az ifjúság terén címmel, Breiter Emanuel pedig: Népünk utja az élet felé tartanak előadást.

— **Marconi, az új Olasz Akadémia elnöke.** Rómából jelentik: A király Mussolini előterjesztésére Marconi szenátort, a világhírű feltalálót kinevezte az újonnan alapított Olasz Akadémia elnökévé.

— **Vidám nyelvgyakorló** címen egy rendkívül érdekes és változatos havi folyóirat jelent meg. Célja, hogy a románul tanuló felnőttek szórakozva egészíthessék ki román szókincsüket, javíthassák kiejtésüket, gazdagodjanak nyelvtani ismeretekben, egyszóval, hogy tökéletesíthessék magukat a román nyelvben. Ennek eléréséhez a mindennapi életből vett cikkeket, anekdotákat, egészen összeválogatott apróságok módszeres feldolgozásával segítenek a lap szerkesztői akik egyben szerzői a nyelvtanulók között olyan elterjedt „100 újságicik alapján románul” című kitűnő nyelvgyakorlónak. A „Vidám nyelvgyakorló”-ból szívesen küld bárkinek mutatóvány-számot az Uj Kelet könyvosztálya.

SPORT

Változások a magyar válogatott csapatban. Újvári, valamint Skvarek sérülései miatt a válogató bizottság kénytelen volt változást eszközölni a már összeállított magyar csapatban és helyettük Amsel, illetve Berkessit kombinálta a válogató bizottság. Ezek szerint a magyar válogatott vasárnap a következő együttest állítja ki: Amsel, Mandl—Lövy, Berkessy—Kléber—Lyka, Ströck—Auer—Turai—Toldi—Titkos.

A budapesti VAC F. C. magyarországi egyetlen zsidó sportegyesülete, vasárnap játssza a legfontosabb II. osztályú bajnoki mérkőzését a miskolci Attila ellen, a mérkőzés fontosságára való tekintettel a Vac csatársorát óhajítja megerősíteni. Tárgyalásokat folytat Báderral, a Hakoach volt csatárával, valamint az Amerikából visszatért Vadással.

Hat új rekord volt a cseh—lengyel atlétikai viadalon, amelyet Csehszlovákia 83—73 arányban nyert meg. A szokásos évi cseh—lengyel atlétikai versenyen a kitűnő formában levő cseh atléták nem kevesebb, mint hat országos rekordot javítottak meg. Az eredmény a cseh atléták hatalmas fejlődéséről tanuskodik.

A Haggibbor vívószaosztálya folyó hó 21-én, vasárnap délelőtt 11 órakor a City-kávéház külön termében gyűlést tart. A sazosztály vezetősége felkéri tagjait és mindazokat, akik ebben a szozonban vivni óhajtanak a Haggibbor szzeiben, hogy a gyűlésen a fontos tárgysorozatba való tekintettel, mennél számosabban jelenjenek meg.

Székely Sándor

Satu-Mare-Szatmár

az ország egyik legnagyobb bórdíszműúrgyára cluji birományi lerakatába

D'or Illatszertárba

Calea Reg. Ferdinand (volt Wesselényi u.) 13

megérkeztek a legújabb újdonságok. — Ridikülök, Nécessaire-ek, Aktatáskák Utiböröndök

Bukarestben Grossman—féle kóser a közismert hosszú évek óta fennálló étterem átköltözködött a **Str. Ilfov 4 szám** alá (Casa de depunere háta mögé, volt Restaurant Cluj) gyönyörű termeivel, kertjével rendelkező helyiségeibe Kéri régi nagyrabecsült vendégeinek továbbra is szíves látogatását.

Szombat, 1930 szeptember 20.

Az erdélyi Ceire Mizrahi Erec Jiszraél érdeke

Zsidó testvére

A zsidó nép e s kor ellenségeink a zsidó nép tes testvéreink vé ink falait és jaj g utjait. Midón a zsidó nép tes gusztusi meszá nek szemeink eli zsidó terméke anak, felhivassa k testvéreink. Teljesítsétek kö tkel és Országot Az erec jiszraéli n egy gyümölc rancsai szerint nunk kell, az tlyt helyez arra chem-Miselochem toknak a saja ely Erec Jiszrae do munkáskezek lve. Azonban mily f a zsidó nép nag dóság nagy rész szraélben tizeze lkozik Eszrogter dig ottani gaon ég mindig ideg ab — Eszrogot Döbbenjen meg ikor a zsidó nép rejtékkel termé r a zsidóságnak lmával a korfui ilkosok kertjei gra mondják el erinti B'rochot. zsidó termelők pe zik végig, hogy munkájuk miként arad más szár öny, éhezés és k E szégyenletes se érdekében fel ozzátok zsidó tes Száműzzétek ház n zsidó Eszroge rec Jiszraélben k kadályozzátok n el a görög és ara sül!

Külön felhívásst k Erdély valláso Legyetek segítsé an! Fejtsetek ki at az erec jiszrae kében. Alakítsa kta helységben b propagandát ve ilágosítsátok fel üleiteknél, hogy ree jiszraéli Eszro ajtunk, vallásos ötelesség annak inden zsidó me s szrogot vásárolj z idén nem lesz o Szukkoth ünne eli Eszrog fog é inket, a galuth iszraéllel összekö Mindenemű fel soportjaink kész stvéreink rendel A Thora V Mizrachi Erdélyre

Kolozsvár Cluj (K)

Betétek et előnyös

Piókjai De j, Dicio szentmárt

Affiliál intézetei: hévármegyei Gazd Takarékpénztár r. Takaré- és Hítel Minden bankügyle

A vaucressoni rejtély

Borzalmas bűnügy, amelyen Párizs mulat

Párizs, szeptember 19. Mulatságos bűnügyi történet szórakoztatja napok óta Párizs közönségét. Az úgy úgy kezdődött, mint a legkalandosabb és legintenzívusabb Edgar Wallace-regény és egy végződött, mint a legmulatságosabb komédia.

Néhány nappal ezelőtt megjelent a párizsi rendőrség bűnügyi osztályának vezetőjénél egyik leghírhedtebb párizsi betörő, Daniel Dávid, akit az apacsvilágban és a hatósági nyilvántartásokban is Dédé becézőnéven ismernek. A betörő a következő borzalmas történetet adta elő a rendőrbiztos előtt:

— Beismerem, hogy „srenkre” akartam menni egy kis portékáért és be akartam törni a vaucressoni Iréne viláába, ahol egy orosz mérnök lakik. Tudtam, hogy a mérnök és családja vasárnapra elutaztak, magam láttam őket szombaton délután autón távozni a mérnököt, a feleségét és két gyerekkel és a családdal együtt. A villa egészen üresen állt és ezt az alkalmat nem akartam elszalasztani. Éjszaka behatoltam a hátsó udvar ablakán a pincébe, ami egészen könnyen ment, mert az ablak félig nyitva volt. Amikor azonban a pince sötétjébe értem, borzasztó rémület szállt meg mert egyszerre éles kacagást hallottam, ami úgy hatott, mintha egy örült nevetne. Amikor azután a zseblámpámat felnyitottam, egy gyönyörű nő láttam teljesen meztelenül, hosszú aranyhaja végigomlott a vállán és a fején aranykorona volt. Azután lánc csörgését hallottam és csak amikor jobban szemügyre vettem a meztelen szépséget, akkor láttam, hogy a nő örült és a falhoz van láncolva. Erre eltávoztam és most jelenést akarok önöknek tenni erről a rejtélyes dologról.

— Talán be voltál rugva? — mondta jóakaratosan a rendőrbiztos, azonban Dédé méltatlankodva tiltakozott a gyanúsítás ellen.

— Mit gondolt biztos ur! Soha sem iszom, ha dolgozom. Vagy azt gondolja, hogy különben most, amikor, mint láthatja, teljesen józan vagyok, jelentkeztem volna önnél? Érdeklődjék Kaueresonban, akkor majd megtudhatja, hogy a mérnök egy vaskazettát őriz, amely tele van értékes ékszerekkel, amelyek egykor egy orosz hercegnő birtokában voltak. A hercegnő maga hozta a drága kazettát a mérnökhöz és azután a nő nyomtalanul eltűnt. Hogy mi történt az ékszerekkel, azt nem tudom, azt azonban, hogy hol van az eltűnt hercegnő, a saját szememmel láttam. Jó volna, ha a rendőrség alaposan utánanézne a dolognak és házkutatást tartana a villában. Vannak még sokkal rosszabb emberek is, mint a szegény betörő. Vagy any nyíra bizik talán ebben a bolsevik mérnökben? En nem biznék benne. Természetesen azonban, hogy nemcsak az örült szépség iránti részvétből tettem ezt a feljelentést, mert érdek nélkül nem akarok mászerolni, hanem ha megtalálják az ékszereket és felderítik a bűnügyet, akkor illő jutalomra tartok igényt. Mert élni is kell valamiből, amiért nem helyezik az embert mingyárt lakat alá.

— Jó — válaszolta a rendőrbiztos — menjünk Vaucressonba. Azt hitte ugyan is, hogy erre a felszólításra Dédé nyomában el fog párolgni, azonban tévedett. — Magam is ezt szeretném, — felelte a betörő és készséggel szállt autóra két erőteljes rendőr között, hogy látogatást tegyenek a titokzatos villában.

Az orosz mérnök is éppen akkor tért haza családjával, amikor a rendőrségi autó megállt a ház előtt. Amikor a rendőrbiztos közölte vele, hogy mi járatban vannak és elmesélte Dédé kalandját, a mérnök nagy meglepetést és nem a leghízeigőbb kijelentéseket tette a rendőrség hiszékenységéről, amellyel hitelt ad minden csavargó meséjének. Dédé azonban hajthatatlanul ismételte.

— Azért mégis jó volna biztos ur, ha megnéznék a pincét.

A mérnök erre vállvonogatással és némi vonakodással felnyitotta a pince ajtaját és bevezette látogatóit. A pinceablak még nyitva volt, azonban a meztelen hercegnőnek semmi nyomát nem látták. Lánc sem volt a falba erősítve.

— Szélhámós, csirkefogó! — fordult a rendőrtiszt felháborodottan a betörő felé, azonban egyszerre elhallgatott, mert a szalma és a pincei lomok közül valóban egy ősszenyomott papírból készült aranykoronát húzott elő, amilyent karneválkor szoktak használni. Erre azután

ujra gyanút fogott a mérnök ellen, ámbar ez állandóan azt hajtogatta, hogy nem tudja, miképpen kerülhetett a papirkorona a pincébe és a cselédséggel igazolni próbálta, hogy sem ő, sem a családja eddig még soha át nem lépték a pince küszöbét. Ennek ellenére a rendőrök szigorú házkutatást tartottak és mindent alaposan feltorgattak, úgy, hogy a házigazda felháborodásában kijelentette, hogy lakásának megsértése miatt feljelentést fog tenni a rendőrözegek ellen. Mert beismeri, hogy meggyőződéses kommunista, azonban ez nem jelenti azt, hogy hercegnőket tartson foglyul a pincéjében.

— De mi van az ékszerekkel? — kérdezte főnyesen a rendőrbiztos, mire a mérnök csodálkozó arcot vágott.

— A hercegnőről nem tudok semmit, azonban mit tudnak önök az ékszerekről? Mert valóban kaptam egy ismerősmtől egy héttel ezelőtt egy nagyon értékes ékszert megörzés végett, ezt azonban szombaton, elutazásom előtt, egyik szomszédomnak adtam, hogy vigyázzon rá, mert neki van betörésmentes pénzszekrénye. én pedig nem tudtam volna távollétem alatt biztonságban elhelyezni.

Igy azután ez a kérdés is magyarázatot nyert és a rendőrbiztos nagy felindulással zavarta el Dédét, megfenyegetve, hogy vigyázzon magára, mert ezért a felültetésért, ha legközelebb a rendőrség kezébe kerül, nagyon súlyosan meg fog lakolni. Azután bocsánatot kért a mérnöktől és könyörgött neki, hogy a házkutatásért ne tegyenek ellene feljelentést, mert ez az állása kerülne.

Igy az affér elsimult volna, azonban a rendőrségen erősen törték a fejüket, hogy a betörő miért csinálta ezt a tréfát. Másnap reggel azonban erre is megkapták a magyarázatot. Vaucressonból ugyanis jelentés érkezett, hogy aznap éjjel a mérnök szomszédjánál betörést követtek és a betörő elvitte azt a drága ékszert, amelyet a mérnök adott át megörzés végett. Azonnal rájöttek, hogy Dédé csak azért költötte a láncolt hercegnő meséjét, hogy a rendőrség segítségével tudhassa meg, hova lettek a drágaságok, amelyekért vasárnap hiába tört be a mérnök villájába. Természetesen, hogy a betörőt rögtön lefűlették, azonban nem tudták a büntényt rábizonyítani, mert tiszteres alibit bizonyított. A párizsi apacsvilágnak egy esomé jölmert bűnözőjét felsorakoztatta annak igazolására, hogy hol töltötte a betörés éjszakáját. Így a büntény egyelőre felderítetlen maradt.

Színház—Mozi

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI-MŰSORA

Szombaton 3, 5, 7 és este 9 órák: „Az operaház fantomja”, hangos világrakció, a főszerepben Lon Chaney. Magyar nyelvű szöveg-feliratok. Helyárak: 30, 20 és 10 lej.

Vasárnap délelőtt 11 órák: Matiné 15 és 10 lejes helyárakkal.

MÁRTONFFY GYULA

szücs és szörme üzletét

(Azelőtt Mártonffy Testvérek) a Cluj, Piața Unirii 20 szám alól Strada Memorandului (Unió-ucca) 6 szám alá helyezte át.

Dus választékban áll b. vevőim rendelkezésére a legújabb divat szerint készült szörme-áru raktáram. — Arum a legjobb minőségű kül- és belföldi anyagból izléses kivitelben készülnek. — Megrendelések, átalakítások és javítások leggyorsabban, legjobb kivitelben, szolid árak mellett eszközöltek.

Saison kezdetére való tekintettel árainból 20 százalék kedvezményt adok

Mielőtt szörme szükségletét beszerezné, áruimról és azoknak szolid árainról kérem meggyőződni

A KOLOZSVÁRI MOZGÓK MŰSORA

Szept. 20	MAGYAR SZÍNHÁZ	CARMEN	CORSO	EDISON	SELECT	URÁNIA
Szombat	Az operaház fantomja	Felszabadulás a házasságból	Hai Tang	Kabaré Első csók	A floridai szüz	A nagy mérkőzés

A Domán Opera műsora

Vasárnap, 1930 szeptember 21 (délután): Traviata.
Szerda, 1930 szeptember 24: Aida.
Péntek, 1930 szeptember 26: Mártha.
Vasárnap, 1930 szeptember 28 (este): Az afrikai nő.

RADIO MŰSOR

Idő: Középeurópai SZOMBAT, SZEPTEMBER 20.

Bukarest. 12: Grammfón. — 12.40: Hírek, időjárás, grammfón. 17: Román zene. 18.30: Felolvasás. — 18.45: Hírek, időjelzés. 19: Grammfón. — 19.40: Rádiógyetem. 20: Karének. — 20.30: Felolvasás. 20.45: Hegedűjáték. 21.15: Táncezene. 22: Hírek.

Budapest. 9.15: A m. kir. 1. honvédelmi vezényel zenekarának hangversenye. Borsay: Szebb jövőt — induló. Strauss: Rathausalbal-Tanze — kerin gő. Schubert: Alphonso és Estrella — nyitány a Rosamunda c. operából. — Gounod: Nagy balett a Faust c. operából. Ambrosio: Chansonetta. Wieniawsky: Legenda. Bahc: Honvédtáborban. Volkmann: Szolimán — induló a Visegrád c. zenekölteményből. 9.30: Hírek.

12: Déli harangzó az Egyetemi templomból, időjárásjelentés.

12.05: A rádió házikvartettjének hangversenye.

12.25: Hírek.

12.35: A hangverseny folytatása.

1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés.

3: Piaci árak.

4: Dr. Bognár Cecil egyet. m. tanár előadása: „A lelki élet egészségtana”. 4.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek.

5: A Kisfaludy Társaság irodalmi délutánya. 1. Elbeszélés. 2. Költemények. 3. A költői jellemrajz.

6: Másfélórás könnyű zene.

7.30: Vándor Kálmán előadása: Fél óra derű.

8: Békeffy-est. Utána kb.

9.15: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek és löversenyeredmények. Majd: Grammfónhangverseny.

Bécs. 21: Opera közv. Utána zenekar.

Berlin. 20.30: Hangjáték.

Varsó. 20.15: Zongorajáték. 21.15: Könnyű zene.

Kattovic. 21.15: Könnyű zene.

Milánó. 21.15: Vegyes hangv.

Róma. 21.05: Vegyes hangv.

Prága. 21: Fuvós zene.

Pozsony. 19: Grammfón.

Osló. 20: Rádiózenekar.

אתרוגים לולבים והדסים מארץ ישראל

Tisztelettel tudatom ezton a n. közönséget, hogy a jelzett אתרוגים, לולבים, והדסים küldemény valamint egy újabb transzport már megérkezett és a módomban áll a legkényesebb igényeket is azonnal a legolcsóbb áron mellett komplett garnitúrákkal kiszolgálni.

Glasner Simon Cluj
Str. Tud. Vladimirescu 17.

Mezőgazdasági Bank és Takarékpénztár Rt.

Cluj—Kolozsvár, Piața Unirii No. 9

Fióktintézetek: Dej-Dés, Beclean-Betler, Cehus-silvaniei-Szilágycsok, Jibou-Zsibó, Zalău-Zilah. Afilialt intézetek: a Nagynyedi „Kisegítő Takarékpénztár Rt., Aiud Nagynyedi és a nek Uioara-Marosujvári fióktintézetek.

Saját tőkéi 60 millió lei

Foglalkozik a banküzlet minden ágazatával. Átutalások bel- és külföldre legelőnyösebben és legpontosabban eszközöl.

Engedélyezett devizahely.

Aprohirdetése

ÉRTESESÍTÉS

Elvállalom kézimunkáknak montirását, régi keretek aranyozását és javítását. Esténként állandó kiállítás. Solyai aranyozó, Str. Iuliu Maniu.

OLCSON ELADO ZALOGHÁZBAN

női varrógépek súlyesztő és rendes krikahajós, szabó varrógépek, cipész, linder, balkaru és sima varrógépek gomblyuk és himzőgépek, bicikli és motoros bicikli, tömör autógumi, cimbakok, hegedűk, csavarmetvágó, látesvek, íróasztalok, írógépek, patetónok, mezek, öt darab Securitas tüzoltókesztyű, darabja 1000 lej, olajfestménye asztal márványlapok, férfi és női ös és téli kabátok, bundák, stb., férfi ruhák, szövetek, lepedővászón, párnák, perzsaszőnyegek, faliórák, könyvek, ezüst tárgyak és különböző ékszerek, férfi és női aranyórák, férfi ezüstóra gyűrűk, ezüst fülbevalók, stb. Cluj, C. lea Victoriei No. 25.

Kiadó novemberre négy szobás komfortos lakás. Honvéd ucca 22.

Kiadó raktár, műhely, iroda. Malu ucca 10.

Románul, magyarul, németül beszéző szabómester konfekciós üzletbe ajánlunk zik nap-szabónak, vagy mint segédnek. Megy esetleg vásárokba is. Kitűnő adó. Nem reflektál nagy fizetésre. Cluj, Hirsch, Cluj, Str. Casianu (Györgyfal ucca) 44. a.

Butorozott szoba kiadó, esetleg teljes ellátással izraelita családnak. Arpa ut 21.

Jelenleg is állásban levő, 10 éves gyakorlati rendelkező, mindennemű irodalmi munkát, gépirást perfektlül értő románul tudó secretar, az ünnepek után belépésre állást keres. Szükség esetében több gyerek chimis rase és kezdő gemre tanítását is vállalja. Ajánlatokat írásbeli feltételekkel Steiner József secretar címre, Cizer, jud. Salaj kér.

XIII E Cluj—szep 5690

Az Uj Kelet és banát

Cikkeink forrás me

Kéziratok és megörzés

Costac bo

Még Anghel kulturbotrányt képen méltó uter ur, aki bóról, hogy neveken kereszttul miniszternek a formáljon val rendszerebl. M valamennyi k két balkézrel és egyiknek szerkezlab dolgot te

Hozzá vagy hogy a közoktápen arra való, közlzel megnyomót, elsősorban akik kisebbségi Costachescu minlescu talán még gondolni. A nemany közoktatágosan radikálisához, egyetlen talom iskolát és zepiskolában bes osztályokat.

Hogy mi lett A közoktatásügy egész sereg közéd a szó szoros nélkül. A szülő felfogni a közoktas iskolapolitika hajlandók tanula keiket, pusztán ter ur „reformja” vényesülhessen. E sik után kereste minisztert. Erdély képen Beszarabi reform igen sok rüen eltört a közoktatásügyi miniszter kezdtet lenni a rüen nem engedte előző szüloket. Elbukaresti szülok a közoktatásügyi lyet ép ugy, akár léki rokkantüntetlattan széjjel.

Hogy miért fosz az iskolázás lehetó gyüi miniszter, az Costachescu minisági szempontra, szelekeióra hivatkomolyan elhinni. szemponatok egyált netnek. Annyi fölökölják a pénzt, hogikus volna, ha ponták megkezdeni. Akadt már egyszerigazgató, aki akarta megspóroln deficitjét, a vége azábatlan, vak és bének meg a bukarestendörök rohamozzerenésetlen álzoormány visszaadteit.

Az efféle takaré

legszébb BCI a kolo Színhá